

Łk 17,5n

Przekład

5. I powiedzieli apostołowie Panu: „Dodaj nam wiary”.

6. Odpowiedział zaś Pan: „Jeśli byście mieli wiarę jak ziarnko gorczycy, powiedzielibyście do morwy: »Wyrwij się z korzeniami i zasadź się w morzu«, to posłuchałaby was”.

Uwagi wprowadzające

Tekst kazalny Łk 17,5n może na pierwszy rzut oka rodzić wrażenie niepowiązanego z kontekstem fragmentu. Stanowi on bowiem jedno z czterech różnych pouczeń Łukaszowego Jezusa zaadresowanych do uczniów, jakie trzeci ewangelista przekazał w ustępie Łk 17,1-10 – pojawiają się tu temat upadku (ww. 1n), przebaczenia (ww. 3n), służby (ww. 7-10) i, czego dotyczy tekst kazalny, wiary. Okazuje się jednak, że pomiędzy tymi na pozór nie mającymi ze sobą żadnego związku pouczeniami istnieje ściśle powiązanie wewnętrzne. Chodzi mianowicie o życie wspólnotowe i związaną z nim odpowiedzialność osobistą, jak również o wskazanie zadań związanych ze służbą we wspólnocie. Łukaszowy Jezus – ogólnie rzecz ujmując – podkreśla, że powołaniem człowieka, jako Bożego stworzenia, jest służba swemu Stwórcy. I służba ta – co bardzo istotne – nie jest bynajmniej zasługą człowieka, lecz – w pełnym tych słów znaczeniu – sposobem oraz formą jego egzystencji, jest sposobem, w jaki człowiek żyjący według wskazań Ewangelii, postrzegający się jako sługa, winien zachowywać się wobec swego Pana. Ta relacja sługa – Pan determinuje całe życie wierzącego, stanowi, kim on jest i w jakim celu jest.

Choć tekst kazalny posiada paralele w tradycji synoptycznej (por. Mk 11,22n/Mt 21,21 [tradycja potrójna]; Mt 17,20 [tradycja podwójna]) oraz w pseudoepigraficznej *Ewangelii Tomasza* (logiony 48. i 106.), to jednak pojawiają się one w innym kontekście. Wiele wskazuje też na to, zwłaszcza różnice językowe oraz nieco inne rozłożenie akcentów, że Łukasz nie oparł się na ani na *Ewangelii Marka*, ani na źródle Q, ani też na *Ewangelii Tomasza*, lecz przekazał tu dobro własne.

Warto wreszcie wspomnieć, że tekst kazalny, łącznie z pozostałymi trzema pouczeniami, posiada specyficzny kontekst dalszy, który rzuca światło na ich interpretację. Chodzi mianowicie o dwie przypowieści – o przebiegłym zarządcy (Łk 16,1-13) oraz o natarczywej wdowie i nieuczciwym sędzi (Łk 18,1-8). Obaj bohaterowie tych przypowieści – zarządca oraz sędzia – kierowali się w swym działaniu, można by rzec, obowiązkiem bądź też „stosownie” do obowiązku. Od tych jednak, którzy żyją według Ewangelii, oczekuje się o

wiele więcej. Zachowanie zarządcy i sędziego, odpowiadające miarom ludzkim, stanowi jaskrawy kontrast w stosunku do tego, jak i według jakich kryteriów winni się zachowywać uczniowie Chrystusa. Mądrość „tego świata” nie może stanowić miary postępowania dla człowieka pragnącego być uczniem Królestwa Bożego. W nim wszakże obowiązuje inna hierarchia wartości.

Komentarz

W. 5. Jak wspomniano, wszystkie cztery pouczenia Łukaszowego Jezusa były skierowane do uczniów. Pouczenie na temat wiary odróżnia się jednak nieco pod względem formalnym od pozostałych trzech. Chodzi mianowicie o to, że jeśli w ich przypadku uczniowie cechowali się biernością, po prostu słuchali swego Nauczyciela, to teraz to oni wychodzą z inicjatywą. Po tym, jak wysłuchali nauczania na temat upadku oraz przebaczenia, zwracają się do Jezusa z prośbą: „*Dodaj nam wiary*”. Typowe dla ewangelisty Łukasza jest przy tym określenie uczniów mianem apostołów (*apostoloi*), a Jezusa tytułem Pan (*kyrios*).

Dlaczego jednak uczniowie wypowiadają taką, a nie inną prośbę? Wydaje się, że poczuli się bezradni wobec zadań, jakie postawił przed nimi ich Mistrz – niezachwiana wytrwałość w wierze oraz zdolność przebaczenia to jedne z najtrudniejszych wymagań stawianych człowiekowi. By je wypełnić, potrzebna jest wewnętrzna moc udzielona przez Boga. Sam z siebie człowiek nie jest w stanie tego wykonać, potrzebuje Bożej łaski i Bożego wsparcia.

Prośba uczniów nie jest jednak do końca jednoznaczna pod względem treściowym. Chodzi mianowicie o znaczenie greckiego czasownika, który w przekładzie został oddany polskim *dodaj*. W tekście greckim występuje tu czasownik *prostithemi* w formie *imperativus aoristi activi*. Czasownik ten może znaczyć *dokładać*, *dodawać*, *dołączać*, ale też *dawać*, *użyczać*, *dostarczać*. Jakie znaczenie wiążali z nim uczniowie? Czy prosili o pomnożenie, wzmocnienie wiary, czy też poczuli się na tyle bezsilni, że w ogóle prosili o dar wiary? Wszystkie polskie przekłady biblijne, jak również większość egzegetów skłaniają się do tego pierwszego znaczenia. Fakt, że ono wydaje się najbardziej prawdopodobne zdaje się potwierdzać to, że rzeczownik *wiara* (*pistis*) występuje tu bez rodzajnika. Uczniowie więc już wierzą, ale są świadomi swej słabości i niedoskonałości, dlatego też proszą swego Nauczyciela o pomoc. Wiara, nawet bardzo głęboka, zawsze potrzebuje wsparcia ze strony Boga, ponieważ człowiek jest na tyle kruchy i niestały, że w każdej chwili wiarę może stracić.

Warto w tym miejscu przywołać inny fragment *Ewangelii Łukasza*, który świadczy o tym, że temat wiary i możliwości jej utraty, jak również pokładania ufności w tej mierze w Bogu jest jedną z ważniejszych kwestii w teologii i duchowości ewangelisty Łukasza. Chodzi o

Jezusową zapowiedź zaparcia się Piotra. Nauczyciel z Galilei wypowiada wówczas do niego bardzo znamienne słowa: „*Szymonie, Szymonie! Oto szatan domagał się, aby was przesiał jak pszenicę. Ja jednak prosiłem za tobą, aby nie ustała twoja wiara. Ty natomiast, gdy się nawrócisz, utwierdzaj swoich braci*”.

W. 6. Prośba uczniów prowokuje Łukaszowego Jezusa do wygłoszenia pouczenia na temat wiary i jej istoty. Cała jego wypowiedź sformułowana jest w trybie warunkowym – początkowe *Jeślibyście (ei)* wraz z czasownikiem w czasie teraźniejszym w trybie oznajmującym *mieli (echete)* sugerują, że chodzi o tryb warunkowy realny, zdanie główne jednakże, również w trybie warunkowym, jednakże z czasownikiem w aoryście, posiada znaczenie nierealne: *powiedzielibyście... (elegete ean)*. Pouczenie Jezusa posiada więc charakter paradoksalny, nie mieści się ono w kategoriach ludzkiej logiki.

Na płaszczyźnie obrazowej wypowiedź Nauczyciela z Galilei odwołuje się do znanych przedstawień. Pierwsze z nich, ziarno gorczycy, najmniejsze z ziaren, przywołuje prawdę o obecności Królestwa Bożego. Ale też przywołuje ono na myśl jaskrawy kontrast w stosunku do obrazu drzewa (por. Łk 13,19). Drugie z nich przywołuje drzewo morwy – tak najczęściej tłumaczy się grecki termin *sykaminos*. Roślina ta posiada tak rozwinięty i silny system korzeniowy, że wyrwanie jej z ziemi jest bardzo trudne. Przyjmuje się, że potrafi ono rosnąć w ziemi aż 600 lat. Warto przy tym zwrócić uwagę, że w LXX ten grecki termin wydaje się odnosić do innego gatunku drzewa, a mianowicie do jawora. Roślina ta posiada jeszcze bardziej rozwinięty system korzeniowy, tak że usunięcie jej z ziemi jest wręcz niemożliwe.

Uwagę wreszcie zwraca nie tyle sam motyw wyrwania morwy z ziemi, co jej przesadzenia do morza. To kolejny paradoks pouczenia Jezusa, który ma wzmocnić siłę jego oddziaływania. Z logicznego punktu widzenia jest on bowiem pozbawiony jakiegokolwiek sensu. Po co sadzić morwę w morzu, tam przecież, jako roślina lądowa, zgnije, pozbawiona słodkiej wody i narażona na nadmiar wilgoci.

Jezusowi nie chodzi jednak o logikę rozumu, lecz o logikę serca i wiary, która przełamuje tę pierwszą. Nie trzeba ogromnej wiary, by czynić cuda. Nie trzeba ogromnej wiary, by wytrwać na drodze wędrówki za Jezusem i wypełniać trudne zadania, jakie stawia on swym uczniom. Najważniejsza jest nie „ilość” wiary, ale jej charakter. Chodzi o wiarę żywą, aktywną i czynną w miłości oraz w służbie. Chodzi o wiarę, którą będzie cechowała żywotna więź z Bogiem, jej Dawcą i Zachowawcą. Wówczas, nawet jeśli będzie ona tak mała, jak ziarno gorczycy, będzie ona dla człowieka źródłem życia i mocy. Będzie potrafiła usuwać oraz pokonywać wszelkiego rodzaju przeszkody oraz trudności, które z ludzkiego punktu widzenia wydają się być tak silnie zakorzenione, że niemożliwe do zniwelowania.